

РОЗСТАНОВКА СИЛ ТА ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

DEPLOYMENT OF FORCES AND MEANS WHEN COMBATING CRIMINAL OFFENSES AGAINST PROPERTY UNDER MARTIAL LAW

Гурін В.В., к.ю.н.,

докторант науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності

Національна академія внутрішніх справ

orcid.org/0009-0008-4439-372X

У статті здійснено комплексний аналіз особливостей розстановки сил та засобів під час протидії кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного стану як одного з ключових чинників забезпечення публічної безпеки, правопорядку та захисту майнових прав громадян, суб'єктів господарювання і держави. Актуальність дослідження зумовлена суттєвими змінами оперативної обстановки в період збройної агресії, зростанням кількості та різноманітності посягань на власність, а також обмеженістю ресурсів правоохоронних органів, що потребує раціонального та науково обґрунтованого підходу до використання наявних сил і засобів. У роботі проаналізовано правові та організаційні засади розстановки сил і засобів правоохоронних органів у системі протидії кримінальним правопорушенням проти власності в умовах особливого правового режиму. Досліджено вплив воєнного стану на структуру та функціонування підрозділів Національної поліції, інших правоохоронних і військових формувань, залучених до охорони громадського порядку та майна, а також особливості координації їх діяльності з органами місцевого самоврядування, військовими адміністраціями та громадськими формуваннями. Особливу увагу приділено питанням планування та маневрування силами і засобами залежно від рівня криміногенної загрози, територіальних особливостей, інтенсивності бойових дій і наявності об'єктів підвищеного ризику. Розкрито значення аналітичного забезпечення, оперативного прогнозування та ризик-орієнтованого підходу при визначенні пріоритетних напрямів протидії злочинам проти власності, зокрема мародерству, розкраданню гуманітарної допомоги, незаконному заволодінню майном у зоні бойових дій та на тимчасово окупованих територіях. У статті обґрунтовано, що ефективна розстановка сил і засобів у воєнний період має ґрунтуватися на принципах законності, доцільності, пропорційності та оперативної гнучкості, а також враховувати необхідність дотримання прав і свобод людини навіть в умовах обмежень, зумовлених воєнним станом. Зроблено висновок про доцільність удосконалення нормативно-правового та організаційного забезпечення розстановки сил і засобів із метою підвищення результативності протидії кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного стану.

Ключові слова: кримінальні правопорушення проти власності, воєнний стан, розстановка сил і засобів, правоохоронні органи, публічна безпека, протидія злочинності, оперативне планування.

The article provides a comprehensive analysis of the deployment and allocation of forces and resources in counteracting criminal offenses against property under conditions of martial law as one of the key factors in ensuring public security, public order, and the protection of property rights of individuals, business entities, and the state. The relevance of the study is обусловлена significant changes in the operational environment during armed aggression, an increase in the number and diversity of property-related offenses, as well as the limited resources of law enforcement agencies, which necessitates a rational and scientifically grounded approach to the use of available forces and means. The paper examines the legal and organizational foundations for the deployment of forces and resources of law enforcement agencies within the system of counteracting criminal offenses against property under a special legal regime. The impact of martial law on the structure and functioning of units of the National Police and other law enforcement and military formations involved in maintaining public order and protecting property is analyzed, along with the specifics of coordination of their activities with local self-government bodies, military administrations, and public formations. Particular attention is paid to issues of planning and maneuvering forces and resources depending on the level of criminogenic threat, territorial characteristics, the intensity of hostilities, and the presence of high-risk facilities. The significance of analytical support, operational forecasting, and a risk-oriented approach in determining priority areas for counteracting property crimes—such as looting, misappropriation of humanitarian aid, and illegal seizure of property in combat zones and temporarily occupied territories—is emphasized. The article substantiates that effective deployment of forces and resources during wartime should be based on the principles of legality, expediency, proportionality, and operational flexibility, while also taking into account the need to ensure respect for human rights and freedoms despite the restrictions imposed by martial law. It concludes that improving the legal and organizational framework for the deployment of forces and resources is essential for enhancing the effectiveness of counteracting criminal offenses against property under conditions of martial law.

Key words: criminal offenses against property, martial law, deployment of forces and resources, law enforcement agencies, public security, crime prevention, operational planning.

Актуальність теми. В умовах воєнного стану порушення прав власності можуть мати різноманітні форми, від крадіжок і грабежів до захоплення майна. Дії агресора, дестабілізація соціально-економічної ситуації, зниження рівня правопорядку – все це сприяє збільшенню ризиків скоєння кримінальних правопорушень. Це також ставить перед правоохоронними органами нові виклики, пов'язані з необхідністю забезпечення правопорядку, захисту власності та відновлення довіри громадян [1].

Правоохоронним органам України для ефективного виконання свого основного завдання, що полягає у боротьбі зі злочинністю, вкрай необхідні відповідні кадрові, достатні матеріальні та технічні ресурси, під якими прийнято розуміти вживаний в адміністративній та оперативно-розшуковій діяльності органів Національ-

ної поліції України термін «сили і засоби». Від правильного розташування сил і засобів, а також умілого їх використання значною мірою залежить успішне виконання завдань щодо боротьби зі злочинністю в Україні [2]. У зв'язку із актуальністю проблеми та недостатньою розробленістю правових та організаційних засад розстановки сил та засобів під час протидії кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного стану, зокрема і обумовили мету цього дослідження.

Стан дослідження. Теоретичним і практичним проблемам, пов'язаним з питанням розстановки сил та засобів під час протидії кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного стану, приділяли увагу ряд українських учених і практиків, зокрема, О.О. Авдєєв, І.І. Башта, А.А. Васильєв, Р.Р. Грень, М.Л. Грібов, В.М. Дави-

дюк, І.І. Євдокимов, В.С. Желудько, О.В. Кириченко, А.О. Кисельов, М.В. Кобець, Е.В. Копилов, Д.К. Кравченко, О.О. Литвиненко, О.М. Литвинов, Н.К. Макаренко, Б.М. Марець, С.О. Павленко, С.В. Пеньков, О.О. Подобний, Ю.Є. Полякова, В.Г. Севрук, О.О. Сухачов, І.А. Федчак, Ю.А. Хатнюк, В.Г. Хахановський, К.Д. Шаблевська, І.Р. Шинкаренко та ін.

Метою статті є аналіз окремих аспектів інформаційно-аналітичного забезпечення протидії кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Організаційні основи оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів щодо виявлення і припинення злочинів залежать від готовності особового складу до виконання завдань в умовах ускладнення оперативної обстановки комплексним використанням наявних сил і засобів, належного рівня організації оперативно-розшукової і слідчої роботи, застосування сучасної тактики припинення злочинів, високого професіоналізму працівників структурних підрозділів [3]. Отже, використання специфічних сил, засобів і заходів є одним з найважливіших компонентів успішної роботи цих органів для вирішення завдань, покладених на них законодавством. [3, с. 21].

В умовах зміни парадигми кримінального провадження, правового статусу його учасників, форм досудового розслідування та правосуддя загалом застосування суто «традиційних» тактичних прийомів виявлення та документування діяльності найбільш небезпечних виявів організованої та професійної злочинності є недостатнім. На рівні та якості функціонування підрозділів кримінальної поліції за сучасних умов, на думку опитаних практиків, поміж іншого позначаються такі об'єктивні чинники: перехід від «силових» способів учинення злочинів до «інтелектуальних» з використанням злочинними угрупованнями сучасних досягнень науки й техніки (78 %); приховування діяльності організованих груп і злочинних організацій корумпованим чиновництвом різних гілок влади (72 %); поширення зв'язків організованої злочинної діяльності на міжрегіональному й міжнародному рівнях (69 %) [4, с. 6].

Враховуючи вище викладене слід погодитися із позицією, І.І. Башти, що ефективність оперативно-розшукової діяльності значною мірою визначається рівнем її організації, реальністю постановки перспективних і поточних завдань, вибором найбільш доцільних шляхів їх вирішення. ОРД забезпечується отриманням оперативної інформації та професійною підготовленістю кадрів, здатністю керівників уміло управляти підлеглими силами і засобами, організовувати взаємодію з іншими службами і підрозділами, що нині є проблемним [5, с.242].

Так, наприклад, І. Шинкаренко та О. Кириченко зазначають, що силами ОРД Національної поліції є оперативні підрозділи даного органу, а усе різноманіття оперативних служб залежно від обсягу їх повноважень та виконуваних функцій, можна поділити на підрозділи, які здійснюють ОРД: 1. У повному обсязі проводять гласні та негласні оперативно-розшукові заходи, здійснюють агентурну роботу (підрозділи внутрішньої безпеки та кримінальної поліції, карного розшуку; захисту економіки; по боротьбі з незаконним обігом наркотиків; кіберполіції; боротьби із торгівлею людьми); 2. Підрозділи, що за завданнями інших оперативних підрозділів виконують окремі оперативнорозшукові заходи (підрозділи оперативної служби, оперативно-технічні підрозділи). Вказані підрозділи можна розглядати як допоміжні, такі, що здійснюють ОРД в обмеженому обсязі. 3. Підрозділи, що здійснюють ОРД частково в обмеженому обсязі – усі інші структурні підрозділи Національної поліції [6, с. 76; 7, с. 59].

Опитуванням респондентів встановлено що раціональна розстановка сил і засобів оперативними підрозділами дозволяє успішно вирішувати такі завдання:

своєчасно виявляти осіб, які становлять оперативний інтерес, їх зв'язки та злочинні наміри (32 %); своєчасно перевіряти отриману інформацію щодо діяльності організованих груп і злочинних організацій (25 %); спрямовувати зусилля на розробку конкретних осіб (авторитетів, «воров в законі») і їх груп, які обґрунтовано підозрюються у вчиненні тяжких злочинів злочинців (23 %); створювати мережу, осіб що співпрацюють на конфіденційній основі та ефективно використовувати розвідувальні можливості кожного (20 %).

Отже, сили ОРД Національної поліції це узагальнююче поняття, яким охоплюються всі категорії осіб, матеріально-технічних засобів, якими безпосередньо виконуються оперативно-розшукові та кримінальні процесуальні завдання, та категорії осіб, які залучаються уповноваженими підрозділами для сприяння або безпосереднього виконання вказаних завдань. Саме вказані категорії осіб і є складовими елементами сил оперативно-розшукової діяльності [7, с. 61].

Суб'єкти протидії злочинності утворюють цілісну у функціональному й організаційному відношенні систему, з'єднану спільністю мети та управління у сфері протидії злочинності. Складність цієї системи обумовлена, з одного боку, багатогранністю виконуваних завдань із забезпечення безпеки, запобігання, профілактики, припинення, розкриття і розслідування злочинів, а з іншого – розподілом завдань між суб'єктами різних рівнів, що обумовлене ієрархічною побудовою системи. Ця система є складною соціальною організацією, бо групи одиниць органів, що входять до неї, утворюють відносно самостійні організаційні формування, які функціонують на основі тотожних закономірностей. Кожне з таких формувань є підсистемою більш великої системи та водночас складається зі своїх підсистем [8; 9].

В. Давидюк на основі узагальнення наукових позицій та результатів опитування респондентів (працівників оперативних підрозділів Національної поліції) вказує, що силами ОРД є: 1. працівники оперативних підрозділів, які безпосередньо здійснюють оперативно-розшукову діяльність та мають відповідні повноваження, передбачені ст. 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»; 2. працівники оперативних підрозділів, що мають право здійснювати окремі оперативно-розшукові заходи, однак виключно на підставі доручення підрозділу-ініціатора; 3. працівники підрозділів, що не здійснюють безпосередньо оперативно-розшукову діяльність, однак здійснюють її узагальнення, аналіз та оцінку (наприклад, підрозділи інформаційно-аналітичного забезпечення); 4. працівники інших підрозділів Національної поліції, що не мають законодавчо закріпленого права здійснення оперативно-розшукової діяльності, однак залучаються до проведення окремих заходів оперативно-розшукової діяльності (дільничні інспектори поліції) чи з метою легалізації отриманих в результаті здійснення оперативно-розшукової діяльності матеріалів та набуття ними статус речових доказів (слідчі); 5. особи, які гласно чи негласно співпрацюють з органами поліції на засадах добровільності та використовуються оперативними працівниками з метою виконання завдань оперативно-розшукової діяльності [10, с. 75; 7].

Ключову роль у здійсненні оперативно-розшукової діяльності відіграють саме підрозділи кримінальної поліції. На сьогодні до підрозділів кримінальної поліції відносяться наступні підрозділи: – підрозділи Департаменту карного розшуку; – підрозділи Департаменту міграційної поліції; – підрозділи Департаменту оперативної служби; – підрозділи Департаменту оперативно-технічних заходів; – підрозділи Департаменту забезпечення діяльності, пов'язаної з небезпечними матеріалами; – підрозділи Департаменту боротьби з наркозлочинністю; – підрозділи Департаменту кримінального аналізу; підрозділи

Департаменту оперативної служби; – підрозділи Департаменту оперативно-технічних заходів; – підрозділи Департаменту кримінального аналізу; – підрозділи Департаменту захисту інтересів суспільства і держави; – підрозділи Департаменту стратегічних розслідувань; – підрозділи Департаменту кіберполіції; – підрозділи Департаменту внутрішньої безпеки; – відділи (сектори) кримінальної поліції територіальних підрозділів поліції [7, с. 60].

Отже, основними силами НПУ у протидії злочинам проти власності в умовах воєнного стану є багаторівневою: патрульна поліція – швидке реагування; карний розшук і ДСР – викриття та нейтралізація злочинних груп; кіберполіція – боротьба з цифровими формами крадіжок; слідчі – документування і доведення у суді; спецпідрозділи (КОРД) – силові акції; поліція охорони – захист об'єктів і майна громадян. Така система дозволяє забезпечити безперервний цикл протидії – від профілактики до викриття та притягнення винних до відповідальності, а також підрозділи СБУ та ДБР.

Правоохоронні органи, зокрема оперативні підрозділи Національної поліції України, виконують функцію держави щодо забезпечення правопорядку, захисту прав і свобод громадян, попередження, виявлення та припинення правопорушень, для чого використовують різноманітні організаційні, технічні, виховні та інші засоби. Особливе місце серед них займають засоби оперативно-розшукової діяльності, використання яких забезпечує безпосереднє попередження, виявлення і припинення злочинів, притягнення винних до відповідальності, усунення шкідливих наслідків правопорушень [11; 12].

Засоби оперативно-розшукової діяльності (ОРД) під час протидії кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного стану мають комплексний характер, оскільки поєднують правові, організаційні, технічні та інформаційні інструменти, спрямовані на своєчасне виявлення, документування, запобігання та припинення злочинів. В умовах воєнного стану їх застосування набуває ще більшої актуальності у зв'язку з підвищеною криміногенною ситуацією, зростанням обігу зброї, переміщенням населення та ускладненими умовами роботи правоохоронних органів.

Отже, до засобів під час протидії кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного стану: оперативно-розшукові – агентурна робота, контроль за місцями зберігання та обігу зброї, використання негласних заходів; технічні – системи відеоспостереження, БПЛА, технічні комплекси для перехоплення комунікацій, автоматизовані бази даних; інформаційно-аналітичні – створення єдиних баз даних викраденого майна, інтеграція реєстрів поліції, прокуратури та військових структур; криміналістичні – сучасні лабораторії ДНК-аналізу, балістики, трасології для швидкого розкриття злочинів; організаційні – спільні міжвідомчі штаби, мобільні групи реагування, посилений контроль у зонах ризику (прифронтові райони, міста з високим рівнем евакуації населення).

Тому доцільніше говорити, що на сьогодні до засобів ОРД належать засоби оперативної техніки, оперативно-розшукові обліки (спеціальні обліки) та службові тварини [12], а також спеціальні хімічні речовини.

Так, в Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні від 16 листопада 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1681/51 зустрічаються такі словосполучення «застосування технічних засобів», «використання технічних засобів», «спеціальні технічні засоби», «використання імітаційних засобів», «застосування технічних або інших засобів» [13].

До спеціально навчених тварин належать службово-пошукові собаки, а також інші тварини (коти, птахи), які навчені виконувати певні дії (пошук наркотичних чи вибухових речовин, пошук злочинця за запахами

слідками, транспортування закладного пристрою тощо). Службово-пошуковий собака – спеціально натренований для розшуку предметів, речовин, знарядь вчинення злочину тощо, а також осіб (які вчинили злочин, зниклих безвісти, переховуються від слідства та суду, трупів тощо) [14, с. 919; 15]. Донедавна в теорії оперативно-розшукової діяльності під засобами оперативно-розшукової діяльності тлумачили сукупність об'єктів, які застосовуються в оперативно-розшуковій практиці та до яких належать різноманітні засоби оперативної техніки, оперативно-розшукові обліки та службові собаки. Однак, з ухваленням Закону України «Про Національну поліцію», перелік засобів розширено, зокрема надано можливість використовувати службових коней [16].

Застосування засобів ОРД спрямовано на отримання або реалізацію оперативно-розшукової інформації або створення умов для цього. Сама належність до оперативно-розшукової інформації дозволяє відокремити засоби ОРД від інших засобів, які застосовують у повсякденній діяльності працівники оперативних підрозділів для виконання службових завдань. При цьому матеріальна складова засобу ОРД не обов'язково повинна мати специфічні ознаки її належності до засобів отримання оперативно-розшукової інформації. Це може бути звичайна побутова річ (диктофон, квартира, одяг тощо), яка набуває якості засобу ОРД тільки в сукупності з прийомами її використання. Завдяки застосуванню спеціальних прийомів побутовий диктофон перетворюється на засіб негласного звукозапису, цивільний одяг – на оперативний гардероб тощо. Водночас існують знаряддя, які спеціально створені та призначені саме для їх застосування в ОРД, що позначається на їх ознаках. До таких знарядь можна віднести оперативні обліки, спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації, службово-розшукових собак тощо. Вони є засобом ОРД незалежно від прийомів їх застосування, які значною мірою задалегідь визначені властивостями цих знарядь [17].

Для початку з'ясуємо власне поняття оперативних засобів. Отже, оперативні засоби являють собою сукупність спеціальних технічних та програмно-технічних засобів, речовин і науково обгрунтованих прийомів їхнього правомірного застосування в процесі проведення оперативно-розшукової діяльності, які складають собою оперативною технікою. При цьому, призначення оперативної техніки полягає у виявленні і фіксації даних, які вказують на факти злочинної діяльності й причетності конкретних осіб до їхнього вчинення; для необхідності пошуку предметів та документів, відомості з яких можуть застосовуватись для здійснення оперативно-розшукової діяльності, під час досудового розслідування і судового слідства з кримінальних справ, а також для виявлення та знешкодження причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень [18; 19].

Отже, засоби оперативно-розшукової діяльності – це сукупність правових, організаційних, тактичних, інформаційних, технічних і спеціальних інструментів, які надаються уповноваженим підрозділам правоохоронних органів законом та використовуються ними з метою виявлення, попередження, припинення і розслідування кримінальних правопорушень, розшуку осіб, що їх вчинили, а також захисту прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави. Ці засоби становлять інтегровану систему і включають:

1. Правові засоби – законодавчо визначені повноваження, що легітимізують діяльність оперативних підрозділів (проведення негласних дій, отримання інформації з обмеженим доступом, здійснення контролю за злочином тощо).

2. Організаційні засоби – форми побудови та взаємодії підрозділів, планування операцій, створення міжвідомчих груп, застосування механізмів координації з прокуратурою, судами та іншими структурами.

3. Інформаційно-аналітичні засоби – використання баз даних, оперативних обліків, сучасних програмно-аналітичних комплексів для збору, систематизації та аналізу відомостей про кримінальні прояви.

4. Технічні засоби – спеціальні пристрої, обладнання й технології (системи відео- та аудіоконтролю, GPS-трекери, дрони, засоби кібермоніторингу), що дозволяють отримувати відомості прихованим шляхом.

5. Тактичні засоби – методи та прийоми оперативної роботи: агентурна діяльність, зовнішнє спостереження, оперативні комбінації, контрольовані закупівлі, оперативна легендація.

6. Спеціальні засоби у надзвичайних умовах (зокрема воєнного стану) – блокпости, посилене патрулювання, моніторинг гуманітарних потоків, контроль за обігом зброї, мобільні оперативні штаби.

Таким чином, засоби ОРД – це не лише технічні чи тактичні інструменти, а комплексна система, що об'єднує правові можливості, організаційні механізми та практичні дії для ефективної протидії злочинності.

Розглянемо види засобів оперативно-розшукової діяльності. Отже, класифікація зазначених засобів передбачає розподіл таких засобів та основні та допоміжні. До основних засобів оперативно-розшукової діяльності відносяться засоби, які пов'язані із зняттям інформації з наявних каналів зв'язку, слуховим контролем особи і оперативним звукозаписом особи, оперативним спостереженням та фіксації спеціальними пошуковими приладами, у тому числі спеціальними хімічними речовинами, засобами оперативної сигналізації тощо. Необхідно зазначити, що для застосування хоча б одного із основних засобів оперативної техніки необхідний спеціальний дозвіл судового органу. До допоміжних оперативних засобів відносяться: засоби зв'язку, транспорт, маскувальні засоби, засоби активного та пасивного захисту особового складу та ін. Тобто використання допоміжних оперативних засобів забезпечує виконання основних оперативних засобів [19].

До засобів забезпечення конспірації (у вузькому розумінні) віднесено: засоби маскувального, засоби імітації та документи прикриття (документи, що засвідчують особу, належність рухомого та нерухомого майна, офіційні листи, медичну, кадрову, технічну та іншу документацію). Запропоновано запровадити єдині підходи до визначення поняття, змісту та переліку засобів забезпечення конспірації у нормативно-правових актах різних відомств [20].

Найбільш слушно, на нашу думку, визначає засоби ОРД С. В. Пенюков за таким критерієм, як приналежність до тієї чи іншої групи об'єктів, зокрема:

1) засоби, що належать до оперативної техніки, а саме: – спеціальні пристрої для негласного отримання та реєстрації аудіоінформації; – спеціальні пристрої для негласного отримання та реєстрації відеозображення; – спеціальні пристрої для негласного візуального спостереження за особою, місцем або річчю та одночасним документування; – спеціальні пристрої для негласного зняття інформації для негласного зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж; – спеціальні пристрої для негласного зняття інформації для негласного зняття інформації з технічних каналів зв'язку; – спеціальні пристрої для негласного контролю поштових повідомлень і відправлень; – спеціальні пристрої для негласного обстеження предметів і документів; – спеціальні пристрої та знаряддя для негласного проникнення у приміщення, транспортні засоби, інші об'єкти та їх обстеження; – спеціальні технічні засоби для негласного контролю за переміщенням транспортних засобів та інших об'єктів; – спеціальні технічні засоби для негласного отримання (зміни, знищення) інформації з технічних засобів її зберігання, обробки та передачі;

2) засоби оперативного гардеробу, зокрема: – оперативний одяг; – засоби зміни зовнішності;

3) документи оперативного прикриття;

4) спеціальні хімічні реактиви;

5) оперативні обліки: – для використання всіма працівниками правоохоронних органів; – для використання винятково оперативними працівниками;

6) службові тварини: – службові собаки; – службові коні [21].

Також досить вдало зазначено М. В. Кобцем, що органах і підрозділах НП України для попередження, розкриття та розслідування злочинів застосовуються такі науково-технічні засоби: – фото-, відео-, аудіоапаратура – для одержання певної інформації під час провадження слідчих дій, оперативно-розшукових заходів, в адміністративно-профілактичній діяльності. Застосовуються як аналогова, так і з цифровою обробкою апаратура; – засоби одержання оперативно-розшукової інформації для розшуку зниклих злочинців – використовуються для забезпечення активного розшуку злочинців та встановлення причетності осіб до факту злочину; – спеціальні хімічні речовини – застосовуються в роботі карного розшуку, боротьби з організованою злочинністю, боротьби зі злочинністю у сфері економіки, боротьби з наркомафією тощо, з метою створення штучних умов для посилення слідствотворення та одержання додаткової оперативно-розшукової інформації; – засоби пошукової техніки – розширює можливості виявлення речових доказів для об'єктивного та повного розкриття злочину; – прилади бачення у темряві – для спостереження в умовах маскувального у темні години доби або у затемнених приміщеннях; – засоби зв'язку – для оперативного управління силами і засобами ОВС, передачі оперативно-службової інформації. Активно розвиваються сучасні засоби зв'язку, такі як: стільниковий та супутниковий радіозв'язок, IP-телефонія, навігаційні системи тощо; – технічні засоби охорони – для забезпечення охорони державних об'єктів, особистого майна громадян. Нині уже звичайним стало застосування для технічної охорони невидимих інфрачервоних променів, ультразвукових випромінювань, акустичних та НВЧ сповіщувачів, обійти котрі злочинцю майже неможливо; – технічні засоби збирання, накопичення, обробки, пошуку, передачі й захисту інформації – використовуються при організації інформаційно-аналітичних систем, оперативних обліків, в управлінській діяльності, а також в експертно-криміналістичній роботі, та інші засоби [22].

Наприкінці, можна дійти такого висновку: нині, під час здійснення оперативно-розшукової діяльності застосовується досить ємний перелік технічних засобів. І зрозуміло, успіх у попередженні вчинення кримінальних правопорушень, і успішному досягненні поставленої мети визначається технічним оснащенням правоохоронних органів. Оскільки технології не стоять на місці й злочинці для реалізації своїх протиправних умислів використовують дедалі нові засоби, необхідно забезпечити правоохоронні органи всіма необхідними сучасними технічними засобами підвищення ефективності своєї діяльності [23; 24].

Отже, протидія злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які вчиняють майнові злочини, залишається серед найважливіших завдань оперативних підрозділів Національної поліції України, Служби безпеки України та Державного бюро розслідувань. Водночас діяльність оперативних і слідчих підрозділів щодо виявлення, розкриття та розслідування таких злочинних угруповань ще має цілу низку проблем правового та організаційного характеру й потребує постійного вдосконалення. Відповідно, для вирішення цієї проблеми необхідно активізувати зусилля щодо узгодження і зближення національних законодавств. Існування в державах різних правових систем кримінального законодавства, що будуються на різних принципах, унаслідок чого

неоднаково оцінюються одні й ті самі злочинні діяння, що вчиняються організованими групами та злочинними організаціями. Такі відмінності в кримінальних законодавствах не сприяють розвитку співпраці між державами для подолання цього явища [25]. Ми визнаємо, що викладені тут міркування не позбавлені суперечок або потребують додаткових уточнень, у зв'язку з чим сподіваємося на широку дискусію серед науковців, дослідників та інших спеціалістів досліджуваної теми [26].

Висновок. Розстановка сил та засобів у процесі протидії кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного стану є однією з ключових передумов забезпечення правопорядку та захисту соціальної стабільності держави. Воєнний час супроводжується низкою дестабілізуючих факторів – зростанням рівня злочинності, посиленням організованих злочинних груп, незаконним обігом зброї, підвищенням ризику диверсій та мародерства, що вимагає максимального ефективного та гнучкого використання кадрових, інформаційних і технічних ресурсів Національної поліції та інших правоохоронних органів. У цих умовах розстановка сил не може здійснюватися лише за стандартними мирними алгоритмами – вона потребує концентрації ресурсів у найбільш криміногенно небезпечних районах, пріоритизації оперативного реагування на злочини проти власності, а також посиленої міжвідомчої взаємодії (НПУ, СБУ, ДПСУ, прокуратури, військових адміністрацій). Особливої ваги набуває аналітично-прогностична складова: своєчасне виявлення тенденцій та закономірностей злочинності дозволяє перерозподіляти сили залежно від динаміки криміногенної ситуації. Важливо здійснити акцент що у воєнний час: від-

бувається перерозподіл ресурсів: частина сил НПУ спрямована на забезпечення оборони та тилової безпеки, тому пріоритет надається найбільш небезпечним злочинам проти власності; ключову роль відіграє міжвідомча координація (НПУ + СБУ + прокуратура + НГУ), що дозволяє швидко локалізувати злочинні групи; залучення територіальної оборони та громадськості створює додатковий «фільтр безпеки» на місцях, що мінімізує ризики масового мародерства.

Засоби протидії в умовах воєнного стану виходять за рамки класичних оперативно-розшукових заходів і включають використання військових технологій (дронів, систем РЕБ, тепловізійного обладнання), удосконалені методи інформаційно-аналітичної обробки даних, поглиблений моніторинг пересування населення, а також залучення громадських формувань та територіальної оборони до охорони правопорядку. Таким чином, поєднання класичних оперативних інструментів з новими воєнними практиками формує багаторівневу систему захисту права власності.

Отже, ефективна розстановка сил і засобів під час воєнного стану забезпечує не лише належний рівень протидії кримінальним правопорушенням проти власності, але й слугує важливим елементом загальної стратегії національної безпеки. Лише комплексний підхід, що поєднує правові, організаційні, інформаційно-аналітичні, тактичні та технічні засоби, здатний гарантувати належний баланс між жорстким контролем та дотриманням прав і свобод громадян, а також запобігти деструктивному впливу злочинності на суспільство у найскладніший для держави період

ЛІТЕРАТУРА

1. Желудько В.С. Кримінальні правопорушення проти власності під час воєнного стану. The 3rd International scientific and practical conference "Science and technology: challenges, prospects and innovations" (November 1-3, 2024) CPN Publishing Group, Osaka, Japan. 2024. p. 654-658.
2. Хатнюк Ю. А. Сили та засоби органів внутрішніх справ у боротьбі з рейдерством в Україні. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2011. Вип. 6. С. 156.
3. Грень Р. Р. Організаційно-правові основи діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Нац. ун-т Львів. політехніка». Львів, 2017. - 264 с.
4. Павленко С.О. Основи оперативно-розшукової тактики: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 624 с.
5. Башта І.І. Окремі аспекти удосконалення організації оперативно-розшукової діяльності щодо виявлення злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. №1. 2014. С. 241-251.
6. Шинкаренко І.Р., Кириченко О.В. Використання можливостей підрозділів оперативної служби для отримання оперативної інформації та здійснення негласних слідчих (розшукових) дій: навчальний посібник. Дніпропетровськ, 2015. 120 с.
7. Кравченко Д. К., Литвиненко О.О., Копилов Е.В. Складові елементи сил оперативно-розшукової діяльності національної поліції України. «Colloquium-journal» № 29(188), 2023. С. 58-61.
8. Авдєєв О. О., Васильєв А. А., Литвинов О. М. та ін. Кримінологія: питання та відповіді / за заг. ред. О. М. Литвинова. Харків: Золота миля, 2015. 324 с.
9. Севрук В. Г. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі: теорія та практика: моно-графія. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 1092 с.
10. Давидюк В.М. Сили оперативно-розшукової діяльності підрозділів Національної поліції: зміст поняття. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Журнал. Серія Право. 2018. № 6 (18). С. 71-78.
11. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303.
12. Пенчков С. В. Особливості організації застосування службових тварин під час протидії злочинності. *Право і Безпека*. 2016. № 1. С. 125.
13. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: спільний наказ Генеральної прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації ДПС України та Міністерства юстиції України від 16 листоп. 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1681/51. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>.
14. Хахановський В. Службово-розшуковий собака / В. Хахановський // Міжнародна поліцейська енциклопедія: у 10 т. / відп. ред.: В. В. Коваленко, Є. М. Моїсєєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. – Київ: Атіка, 2010. – Т. VI. Оперативно-розшукова діяльність поліції (міліції). – 1128 с.
15. Федчак І. А., Марець Б. М. Організація протидії розкраданню лісодревини підрозділами захисту економіки Національної поліції України : монографія / І. А. Федчак, Б. М. Марець. – Львів : ПАІС, 2016. – 200 с.
16. Про Національну поліцію: Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
17. Подобний О. О. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика : навч.-метод. посібник / О. О. Подобний. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. – 258 с.
18. Оперативна техніка – засіб ОПД URL: <http://ord-irina.pp.ua/%D0%9E%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%B1-%D0%9E%D0%A0%D0%94/>.
19. Полякова Ю. Є. Поняття та види засобів оперативнорозшукової діяльності. Правова основа використання оперативних засобів. URL: [file:///C:/Users/Dream%20Machines/Downloads/8%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Dream%20Machines/Downloads/8%20(3).pdf).

20. Грібов М. Л., Сухачов О. О. Конспірація як система заходів забезпечення негласності кримінально-процесуальної та оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів. *Вісник кримінального судочинства*. 2019. № 4. С. 33-44.
21. Пеньков С. В. Класифікація засобів оперативно-розшукової діяльності. *Форум права*. 2016. № 3. С. 200. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2016_3_36.pdf.
22. Кобець М. В. Щодо застосування науково-технічних засобів у розкритті злочинів. Актуальні проблеми розкриття та розслідування злочинів: зб. наук. праць за матеріалами наук.-практ. конф. (Київ, 29 берез. 2012 р.). Київ: Нац. акад. вн. справ, 2012. С. 176–177.
23. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: посіб. / В.В. Аброськін, С. В. Албул, С. О. Єгоров, та ін. Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2020. 198 с.
24. Шаблевська К.Д., Євдокимов І.І., Кисельов А.О. Особливості використання технічних засобів під час оперативно розшукової протидії в кримінальному правопорушенні. *Universum*. 2024. №9. С. 182–188. URL: <https://archive.liga.science/index.php/universum/article/view/1101>.
25. Севрук В.Г., Макаренко Н.К. Діяльність правоохоронних органів щодо протидії етнічній організованій злочинності: український і міжнародний досвід. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2017. № 2(103). С. 167.
26. Павленко С.О., Севрук В.Г. Перспективи та проблеми впровадження люстрації в Україні: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія : Право. 2014. Вип. 1. С. 177–183. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_pr_2014_1_35.

Дата першого надходження рукопису до видання: 23.10.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 14.11.2025
Дата публікації: 28.11.2025